

Nr 18

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om ändrade regler för beskattningen av naturaförmåner vid inkomst av jordbruksfastighet.

(2:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I:371 av herrar *Hübinette* och *Sveningsson* samt II:446 av herrar *Hedin* och *Ringaby*, har hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag till innevarande års höstriksdag om ändring i kommunalskattelagens bestämmelser rörande naturaförmånernas beskattning vid inkomst av jordbruksfastighet».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen II:446.

Av innehållet i *de föreliggande motionerna* må här återges följande.

Jämlikt 21 § kommunalskattelagen skall som inkomst av jordbruksfastighet bl. a. upptagas olika naturaförmåner. I 42 § samma lag utsäges att bostadsförmån samt värdet av produkter, varor eller andra naturaförmåner skall beräknas efter ortens pris. Vid tillämpningen härav har anvisningarna till denna paragraf tolkats så, att med ortens pris avses detaljhandelspriset, vilket därför som regel använts som norm vid bestämmande av vilket värde naturaförmåner skall upptagas till. Beskattningen av dessa förmåner är enligt motionärerna otidsenlig och orättvis. För alla anställda gäller t. ex. numera s. k. skattefria trivselförmåner i form av förtäring, kläder, rabatter o. d. i den mån de inte överstiger ett värde av 400 kronor om året. Innehavare av en- och tvåfamiljsfastigheter behöver jämlikt 24 § 2 mom. kommunalskattelagen i regel ej deklarerat inkomster från fastigheten utöver 2½ % av fastighetens taxeringsvärde.

Jordbrukarna däremot beskattas för alla sina naturaförmåner. Enligt motionärerna är det skäligt att värdet av *förmån av bostad* normalt ej beräknas för mer än fem rum och kök eftersom någon valmöjlighet av bostad som regel ej föreligger och eftersom det oftast ej heller är möjligt att hyra ut överloppsrum. Den stora bostaden utgör en tung ekonomisk belastning inte bara därigenom att ägaren skall uppta ett onormalt högt hyresbelopp som inkomst utan också genom att han åsamkas onormalt höga kostnader.

Eftersom lantarbetarna numera inte har förmån av fri bostad utan i princip för tjänstebostad skall betala hyra som överensstämmer med ortens pris synes det motionärerna lämpligt att hyresvärdena sättes lika med dem som parterna har överenskommit om i kollektivavtal vid jordbruket.

Vad beträffar *i hushållet använda produkter* från egendomen överstiger — menar motionärerna — normerna för mängd och priser enligt de flestas mening vad man vid en klok planering av hushållet skulle behöva ekonomiskt belastas med för dessa förnödenheter. De flesta produkter skulle — om de inte togs direkt från gården — kunna med fördel köpas i stora partier och till betydligt billigare pris än enligt normerna. Motionärerna anser därför att partihandelspriser bör tillämpas vid prissättning av produkter till hushållet.

Vad slutligen angår *bränsle från egendomen* för uppvärmning av den egna bostaden utgöres detta — menar motionärerna — oftast av röjningsvirke, toppar och grenar vilka ej är säljbara. Då detta bränsle saknar rotnetto är det för alla som bor i områden med skogstillgångar möjligt att utan eller för mycket ringa kostnad skaffa sig erforderligt bränsle. Det är för övrigt en angelägen men tyvärr ofta eftersatt skogsvårdsåtgärd att få röjningar i ungskog verkställda. Därför synes det orimligt att jordbrukarna till skillnad mot alla andra landsortsbor har att upptaga värdet av röjningsvirket som en naturaförmån. I varje fall bör värderingen göras enligt självkostnadsprincipen.

Liknande frågor som de i förevarande motioner upptagna har tidigare behandlats av riksdagen vid flera tillfällen. Senast hade 1961 års riksdag att i anledning av de då väckta motionerna I:99 och II:125 samt I:254 och II:211 ta ställning till yrkande om översyn av de bestämmelser, som vid beskattningen tillämpas i fråga om värderingen av bostads- och andra naturaförmåner. Bevillningsutskottet avstyrkte motionerna i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 7. I fråga om värderingen av förmån av bostad framhöll utskottet därvid, att värderingen skall ske med ledning av i orten gällande hyrespris. Att av de skäl motionärerna angivit göra avsteg från denna huvudregel syntes inte böra ifrågakomma. I den mån de i lantarbetaravtalet angivna hyrorna överensstämde med ortens pris kom emellertid automatiskt en samordning att ske.

I fråga om värderingen av i hushållet använda produkter erinrade utskottet om de åtgärder som vidtagits för att få en så likformig värdesättning av dessa naturaförmåner som möjligt. Sålunda hänvisade utskottet till de av prövningsnämnderna utfärdade länsanvisningarna, av vilka framgår vilka normer som i normalfallen kommer att tillämpas vid prövning av taxeringsbesvär. Dessa anvisningar skall, innan de fastställts, granskas av riksskattenämnden, som föreslår åtgärder till utjämning av rådande differenser mellan skilda delar av landet. Utskottet underströk också att riksskattenäm-

den hade till uppgift att fastställa de värden å naturaförmåner i form av kost och bostad, som skall angivas i källskattetabellerna och ligga till grund för beräkning av preliminär A-skatt.

Vad slutligen angår värderingen av bränsle från egendomen borde visserligen — menade utskottet — en rationell skötsel av ungskogen uppmuntras. Detta borde emellertid ske på annat sätt än genom skattefrihet för bränsle, som utvinnes vid gallring av sådan skog, i synnerhet som en specialregel av dylik innebörd skulle föranleda åtskilliga svårigheter vid tillämpningen.

Utskottet

Till intäkt av jordbruksfastighet hänföres jämlikt 21 § kommunalskattelagen årliga värdet av bostad för skattskyldig, hans familj och personliga tjänare samt värdet av vad skattskyldig kan ha tillgodogjort sig av jordbrukets och skogsbrukets produkter för sin, sin familjs och övriga hushållsmedlemmars räkning.

I de förevarande motionerna har upptagits vissa frågor rörande värdering vid beskattningen av de olika naturaförmåner som kommer ägare eller brukare av jordbruksfastighet till godo. Enligt motionärerna är det skäligt att värdet av förmån av bostad normalt ej beräknas för mer än fem rum och kök samt att bostadsvärdena samordnas med gällande hyror enligt lantarbetaravtalet. Produkter från fastigheten bör — menar motionärerna — upptagas till partihandelspriser och värdering av bränsle, i de fall detta över huvud kan anses ha något värde, ske enligt självkostnadsprincipen.

Vad först angår värdet av förmån av bostad skall enligt föreskrift i 42 § kommunalskattelagen, vilken bestämmelse gäller samtliga inkomst-källor, sådant värde beräknas med ledning av i orten gällande hyrespris. Den omständigheten att i fråga om jordbruksfastigheter något »på orten gällande hyrespris» ofta inte existerar innebär givetvis att det är svårt att åsätta för de särskilda fallen rättvisande hyresvärden. Det förhållandet att riksskattenämnden har att granska av länsstyrelsen upprättade förslag till normer för beräkning av dessa värden innebär emellertid en viss garanti för likformighet inom skilda delar av landet. Vad särskilt gäller glest befolkade orter utan hyresmarknad eller med dåliga kommunikationer bör emellertid normerna tillämpas med en viss försiktighet och taxeringsnämnderna begagna sig av den möjlighet till avvikelser från normerna som föreligger i särskilda fall.

Enligt utskottets mening bör emellertid någon ändring av huvudregeln att värderingen skall ske i enlighet med hyrespriset på orten inte ifrågakomma. I den mån de i lantarbetaravtalet angivna hyror överensstämmer med ortens pris kommer för övrigt automatiskt den enligt motionärerna önskvärda samordningen till stånd.

Vad härefter angår värdesättningen av produkter till hushållet och bränsle skall denna jämlikt 42 § kommunalskattelagen ske efter ortens pris. I fråga om värderingen av produkter uttalade departementschefen i proposition nr 102 till 1927 års riksdag att med ortens pris åsyftades inte detaljpriset i närliggande samhällen, i vilket ingick transportkostnader, mellanhandsvinst m. m. utan det pris som på samma ort bostatta skattskyldiga måste betala för att skaffa sig produkterna. Detta innebär att med »ortens pris» visserligen avses ett detaljhandelspris men inte det pris som tillämpas i affärer utan det som i allmänhet kommer till användning vid försäljning direkt från jordbrukaren till konsumenten. Lagstiftaren har således menat att värderingen bör ske under hänsynstagande till att jordbrukarna i allmänhet inte anlitar detaljhandels service. Utskottet vill inte bestrida att det vid en sådan värdering med hänsyn till den prisättning som ofta tillämpas vid försäljning direkt från producent till konsument kan vara lämpligt att åtminstone i någon mån taga hänsyn till rådande partihandelspriser. Att — såsom motionärerna tycks mena — uteslutande tillämpa sådana priser skulle däremot enligt utskottets mening innebära en uppenbar orättvisa mot andra kategorier skattskyldiga.

Vad slutligen angår bränslet vill utskottet inte bestrida att de normer som för närvarande tillämpas för värderingen av vedbrand stundom kan leda till otillfredsställande resultat. Det bränsle som användes för uppvärmning av bostäder torde utgöras av svårsäljbart virke, som ofta kan förvärfvas kostnadsfritt eller mot ringa ersättning. På fastigheter där vedbrandsbehovet tillgodoses med anlåtande av främmande arbetskraft torde någon beskattning av bränslevärde ofta inte ske, eftersom avdrag för arbetslöner kan göras med ett mot bränslevärdet svarande belopp. Ägare eller brukare av mindre jordbruksfastigheter utan anställda har inte samma möjlighet och får därför ofta skatta för ett högre nettovärde. Enligt vad utskottet erfarit har det i praktiken stundom förekommit att arrendatorer vid arrendeuppgörelser avstått från förmån av fritt bränsle, enär det i skattehänseende ställt sig förmånligare för dem att köpa veden.

Det nu anförda tyder på att en viss försiktighet kan vara motiverad vid fastställande av normer för bränslevärden.

Den modifiering av gällande beräkningsnormer som således kan te sig i viss mån önskvärd bör emellertid enligt utskottets mening ske genom tillämpningsföreskrifter och inom ramen för nu gällande lagstiftning. Motionärernas uppfattning, att man för jordbrukarnas del skulle införa specialregler för värdering av naturaförmåner, kan utskottet inte dela.

Med det anförda får utskottet avstyrka motionsyrkandet.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att de likalydande motionerna I:371 av herrar Hübinette och Sveningsson samt II:446 av herrar Hedin och Ringaby om ändrade regler för beskattning av naturaförmåner vid inkomst av jordbruksfastighet icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 12 mars 1964

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, fröken Ranmark, herrar Elofsson, Wårnberg, Gösta Jacobsson, Billman, Enarsson, Paul Jansson, Erik Filip Petersson och Hellebladh; samt

från andra kammaren: herrar Magnusson i Borås, Brandt, Allard, Kärrlander, Engkvist, Christenson i Malmö, Andersson i Essvik, Eriksson i Bäckmora, Larsson i Umeå och fru Kristensson.